

Datum
2020-06-08
Adress
Lugna gatan 82
Diarienummer
FSKF-2020-6882

Yttrande

Till
Stadsbyggnadsnämnden

Remiss angående samråd till översiktsplan för Malmö SBN-2018-1156

Förskolenämnden föreslås besluta att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

I samrådsförslaget till översiktsplan för Malmö redovisas den långsiktiga inriktningen för stadens fysiska utveckling. Översiktsplanens kapacitet omfattar omkring 50 000 bostäder och det behov av samhällsservice som följer med den förväntade befolkningsökningen. Ett flertal planeringsstrategier tydliggör vad olika aktörer i kommunen behöver göra för att staden ska utvecklas hållbart och i enlighet med översiktsplanens intentioner. När översiktsplanen ställs ut, efter att samrådets inkomna synpunkter har beaktats, kommer kompletterande planeringsriktlinjer att presenteras.

De strategiska ställningstaganden som särskilt rör förskolor bör till vissa delar revideras för att harmoniera bättre med förskolenämndens syn på utbyggnad av förskoleplatser. Delar av de lokalkostnader som översiktsplanens planeringsstrategier innebär kommer vara svåra, eller omöjliga, för förskolenämnden att prioritera. Tydligare prioriteringar kring närhet, avvägningar mellan förskoleplatser i utbyggnadsområden eller som sociala investeringar kommer att behöva göras. Likaså behöver det tydliggöras vad som avgör var en investering gör mest nytta samt var de önskade samordnade kommunala investeringarna ska styras.

Yttrande

Pandemi och konjunkturer över tid

Den tid som förflutit mellan kommunstyrelsens beslut att godkänna underlaget, den 4 mars 2020, och svarstidens slut i juni har varit omvälvande och omdanande för en hel värld. Översiktsplanen är författad mot en kuliss av högkonjunktur och kraftig expansion medan verkligheten för mottagaren är präglad av ett samhälle som försöker minska smittspridning genom att människor undviker mötesplatser och försöker att hålla ett fysiskt avstånd till varandra.

Vid läsning av översiktsplanen är det viktigt att hålla de långa tidsperspektiven i fokus och att ha i åtanke att konjunkturläget skiftar över tid. Alla är mitt i ett krisläge och ingen kan förväntas ha några svar på hur långsiktiga, strategiska markanvändningsfrågor ska kunna möta den tid som väntar efter pandemin. Förskolenämnden deltar med nödvändighet i diskussioner kring olika scenarier och riskbedömningar inför kommande utställningsförslag av översiktsplanen, då förhoppningsvis med pandemin i backspegeln men med många kunskaper rikare.

Förskolan som samhällsservice

Behovet av samhällsservice är genomgående mycket närvarande i översiktsplanen vilket är positivt. Förskolor kan gärna nämnas mer specifikt i avsnitt som avser utbildning och ska i enlighet med svensk lagstiftning ses som en skolform bland andra och inte som barnomsorg (s.13). För förskolenämnden, som ansvarar för en verksamhet som måste tillhandahållas av kommunen, är den vida definitionen av samhällsservice aningen oroande. Så som samhällsservice definieras innefattas i princip all kommunal verksamhet. Med de speciella behov som förskolor (och grundskolor) har med sina yt- och lokaliseringssmässiga krav skulle det vara att föredra att behandla för- och grundskolor mer separat. Definitionen är samtidigt aningen för snäv eftersom endast kommunal verksamhet innefattas, inte regional eller statlig.

Social hållbarhet och barnperspektivet

Den sociala hållbarheten är genomgående integrerad och inarbetad i översiktsplanen. Det är ett fall framåt från tidigare översiktsplaner att hålla den kopplingen genomgående. Det beskrivs samtidigt som att fysiska och sociala kraftsamlingar går hand i hand i exempelvis Amiralstaden och Lindängen (s.7). Förskolenämnden, som har ett finmaskigt nät av kontakter till Malmös alla delar och med det en insikt i stadens sociala sammansättning, önskar att de sociala ambitionerna och ansatserna inte endast ska tillskrivas något som särskilt beskrivs som utsatta områden. Ett socialt utvecklingsperspektiv bör integreras i all fysisk utveckling över hela staden om det som betecknas som klyftor ska kunna minska och staden ska få möjlighet att läka och bli hel, så som ambitionen uttrycks. Förskolenämnden ser också att barnperspektivet har integrerats på ett positivt sätt. Det borde vara möjligt att i utställningsförslaget bilägga en barnkonsekvensanalys för att ytterligare pröva den långsiktiga inriktningen för Malmös markanvändning mot barnkonventionen.

Utbyggnadsstrategi

Den nära, täta och gröna staden ska främst växa innanför Yttre Ringvägen för att spara på åkermark och för att minska Malmös miljöbelastning. Denna strategi motsägs delvis av markanvändningskartan som visar att en ansenlig del av Malmös tillkommande bostäder är tänkta att ligga utanför Yttre Ringvägen. (s.18) I avsnittet om utbyggnadsstrategi (s. 21) står att *”Utbyggnaden av samhällsservice måste följa bostadsbyggandet i nya områden, så att inte kapacitetsbrist uppstår och att den trycks ut i delar av staden där det inte finns plats att bygga nytt.”* Denna problemformulering är otydlig och känns inte igen av förskolenämnden.

Förskolenämnden förstår och ser vikten av att det ska finnas förskolor och annan samhällsservice i utbyggnadsområden. Hit flyttar personer som har skattekraft och som är viktiga för hela Malmös välfärd. För Malmös barn, ur ett samhällsekonomiskt perspektiv, är det också viktigt med en likvärdig förskola i hela staden. Även andra geografiska områden, som inte definieras som utbyggnadsområden, kan behöva prioriteras vilket innebär att alla nybyggnadsprojekt (förskolor) över hela staden ställs mot varandra. Förskolenämnden ser det inte som ekonomiskt möjligt att tillgodose efterfrågan på förskoleplatser som finns i utbyggnadsområden. På grund av de ökade lokalkostnader som följt med den kraftiga utbyggnad av förskolor som skett de senaste åren, särskilt i utbyggnadsområden, kan inte ambitionen om geografisk balans eftersträvas.

Då nya planeringsstrategier aktualiserats för förskolenämnden kan det innebära att befintliga förskolor rivs och marken kommer att behöva läggas i träda i väntan på sin tidplan i enlighet med prioriteringar inom investeringsramen och behov av platserna. Detta kan även gälla vid nya etableringar där förskolenämndens tidplan inte alltid kan synkronisera med övriga planerande nämnders önskade tidplaner. Det kommer att finnas tomter i staden som ska bebyggas med förskolor men som under en period, upp till flera år, står obebyggda. Likaså finns det många mellanrum i staden, särskilt i utbyggnadsområden, när staden byggs ut och byggs samman. Strategier att hantera dessa tillfälliga luckor i stadsbilden skulle kunna bidra till exempelvis barnens utemiljöer. Tillfälliga parker eller andra besöksmål för barn kan för ett barn vara beständiga en hel barndom medan det i ett planeringsmässigt perspektiv är av tillfällig karaktär. I det långsiktiga och strategiska bör även det som inte är för alltid beständigt bemötas.

Förskolenämnden är positiv till ansatsen att ifrågasätta konventionella lösningar för att säkerställa utrymme för samhällsfunktioner som kräver stor plats (s. 18) Förskolenämnden vill dock påtala vikten av att nytänkande lösningar tar hänsyn till de ekonomiska konsekvenserna i genomförandeskedet. Det är även viktigt att se till hela processen när nya initiativ tas. I många fall där olika former av samnyttjande prövats i detaljplaneskede har resultatet ändå fått konventionell karaktär i driftsskedet då kommunens riktlinjer inte varit förenliga med intentionerna i bygglovsskedet eller så har olika nämnder inte kunnat lösa kostnads- och ansvarsfördelningen i drift- och underhållsfrågor.

De strategiska ställningstaganden som särskilt rör förskolor bör till vissa delar revideras för att harmoniera bättre med förskolenämndens syn på utbyggnad av förskoleplatser. Delar av de lokalkostnader som översiktsplanens planeringsstrategier innebär kommer vara svåra, eller omöjliga, för förskolenämnden att prioritera. Tydligare prioriteringar kring närhet, avvägningar mellan förskoleplatser i utbyggnadsområden eller som sociala investeringar kommer att behöva göras.

Idén om att investeringar ska styras dit de gör mest nytta och att kommunala investeringar ska samordnas förefaller vara central i översiktsplanen. Detta måste förtydligas för att förskolenämnden ska kunna ta ställning till vad detta innebär. Inom den kommunala

ekonomin är prioriteringar nödvändigt och i enlighet med den resursfördelningsmodell kommunen använder, som speglar nämndernas reglementen, är det inte tydligt vad som avses och hur detta synsätt är förenligt med rådande ekonomistyrningsmodell.

Planeringsstrategier och planeringsinriktningar

De tre nivåerna av dokument; översiktsplan, planeringsstrategier och de senare tillkommande planeringsriktlinjerna innehåller olika typer av begrepp och strategier. Det är för läsaren inte lätt att orientera sig mellan dokumenten eller förstå deras inbördes hierarkier. En översyn över vilka begrepp som används för att det ska bli en tydligare koppling mellan de olika nivåerna är nödvändig liksom en förklaring av när de är tillämpliga. Läsanvisningarna på sidan 4 skulle mer lämpligen ta upp hur översiktsplanen ska läsas och när vilken del är relevant i planeringsprocessen. En enkel illustration över de olika delarna skulle också förenkla förståelsen för hur översiktsplanen ska läsas.

Generellt uppfattas översiktsplanen som initierad och väl genomarbetad där många aspekter beaktats och där kommunens centrala åtaganden fått gott om plats. Grafiken är tydlig och de kompletterande kartlagren informativa och enkla att använda.

Ordförande

.....
Rose-Marie Carlsson
.....

Nämndssekreterare

.....
Louise Säfström
.....

[Här anger du om det finns reservationer/särskilda yttranden]